

Paul Polansky:

A

**gdje je
moj
život?**

(izbor)

Zbirka pesama Pola Polanskog *A gde je moj život?* objavljena je 2004. godine u izdanju splitskog *Feral Tribunea*. U trećem kolu Male kutije objavljujemo izbor iz ove zbirke. Verujemo da će čitaoci u njemu otkriti ceo jedan svet o kom, čini se, nedopustivo malo znamo.

Gost u knjizi je pesnik i prevodilac Vojo Šindolić, koji je prepevao ove pesme Pola Polanskog.

U Maloj kutiji objavljujemo izbor iz knjiga kojih nema u školskoj lektiri, a trebalo bi da budu dostupne srednjoškolicima. Svaki autor u svojoj knjizi ugosti nekog drugog pisca, tako da čitalac umesto najavljenih pet dobija deset preporuka za čitanje

> Ako želite da svoje utiske o pročitanim knjigama podelite sa drugima, javite se na **mala.kutija@hotmail.com**

> Verujemo da će vaši stavovi i preporuke ovakve knjige dovesti u knjižare.

SVE SAMO NE IZBJEGLICA

„Imam jugoslavenski pasoš“, rekao mi je jedan Ciganin, „ali Srbi mi ne dopuštaju da prijeđem granicu. Govore mi da imam albansko prezime.

Albanci govore da ne mogu ostati, jer jedino Albanci mogu živjeti na Kosovu.

UN govore da nisam izbjeglica jer i dalje boravim na Kosovu gdje sam se i rodio.

NATO govori da ne mogu otići, da ne mogu tražiti politički azil, jer niti jedna država ne želi Cigane.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata
u Evropi, u Njemačkoj,
Židovima nije bilo dopušteno da ostanu,
ali ni da odu.

Je li takvo nešto svijet
namjenio nama?“

NADA

Jedna stara crnoputa Romkinja
pušeći cigaretu
sjedi na stepenici pred mojim vratima
svakog jutra
i čeka
da izađem.

Bez obzira u koje doba
ustajem, ona me čeka.

Ovog jutra izašao sam
uzeti vjedro vode
u pet sati i
već je bila tamo,
i opet me pitala
imam li ikakvih vijesti
o njezinom mužu.

Za vrijeme rata
Srbi su ga uhapsili
jer je odnosio hranu

susjedima Albancima
koji su pobjegli u šumu.

Neki govore da je bio u srpskom zatvoru
kada je NATO-ov projektil
ostvario direktan pogodak.
Drugi su pak čuli
da je odveden u Beograd
nakon bombardiranja.

Prošlog tjedna nekolicina Albanaca
prišuljala se poslije ponoći
i razrezala nekoliko šatora
svojim noževima.

Kada je stara Romkinja ugledala nož
kako prorezuje platno šatora
pomislila je da je to njezin muž
došao da je odvede

kući.

A GDJE JE MOJ ŽIVOT?

Albanci dolaze u logor
svakog dana
i traže stvari
koje su izgubili
za vrijeme rata:
konje, traktore, televizore, automobile, video
uređaje.

Samo zato što je ovo
logor za Cigane
vjeruju da su sve njihove stvari ovdje.

Pitam ih,
a gdje je moj auto?
Imao sam auto, dom,
novi namještaj i pokućstvo
prije no što je OVK pokucala
na moja vrata
i rekla mi
da imam dvije minute
da spasim svoju obitelj.

Pogledaj u moj šator.

Nemam ništa.

Jedino odjeću koju sam imao na sebi
kada smo pobjegli od naših
albanskih susjeda.

Oni
traže
svoje traktore.

Ja
tražim
svoj život.

FOTOGRAFIJE SIROMAŠNIH

Pitaš me
imam li fotografije
mojih bake i djeda
odjevenih u staru
cigansku nošnju.

Imala sam fotografije
na kojima se vidjelo kako su se
naše žene nekoć
pokrivale od glave do pete,
pokazujući jedino svoje ruke.

Te fotografije
sada su pepeo
zajedno sa svim ostalim
što sam morala ostaviti
kada je pet vojnika OVK
u crnim odorama
ušlo u naš dom
u dva ujutro.

Strani humanitarci
sada nas fotografiraju
pokazujući koliko smo siromašni,
dok po prvi put živimo u šatorima.

Nismo bili ni prljavi ni siromašni
dok nije došao NATO.

POKLONI IZ ENGESKE

Naš logor je bio u žalosti
kada je kamion britanske vojske stigao.
Ibrahimov otac je umro te noći.

Upravo su prišivali komadiće sapuna za brijanje
u njegov muslimanski pokrov kad su vojnici
počeli bacati poklone s kamiona.

Vojnici su pokrenuli igru da vide koji Ciganin
može skočiti najviše, radujući se prizoru
do pojasa golih mladića što su se otimali oko

plišanih medvjedića, reketa za badminton, lopti
za kriket,
lopti za tenis, lopti za golf, plastičnih frizbija,
i ćelavih Barbika.

U trenutku kada su vođe logora izašle
iz šatora u žalosti, raspodjela je već bila završila,
Nitko od male djece nije dobio poklon.

Britanski brigadir stajao je pored kamiona
dok ga je intervjuirao i fotografirao
NATO-ov časnik zadužen za odnose sa javnošću.

Brigadir je ponosito naglasio kako su njegovi vojnici
nagovorili svoje obitelji u Britaniji da doniraju
polovne igračke ovoj siromašnoj muslimanskoj
djeci.

Izjavio je da je to bio veliki čin kršćanskog milosrđa.

JOŠ UVIJEK ŽIVI

Cigani u našem logoru
voljeli su se fotografirati.

Majke sa svojom djecom,
muškarci sa svojom braćom,

djeca s drugom djecom,
svi su željeli primjerak fotografije

da se i sami uvjere
da su

još uvijek živi.

PEPELJUGINA PAPUČA

Za jednog od mojih rutinskih posjeta
Plemetini, saopštili su mi,
uz kavu, da je još jedna kuća
spaljena preko noći.

Zahtijevao sam da vidim ruševine.
Vjerovao sam da je s paležom
gotovo, da ljudi
sada žive u miru.

Ta kućica je stajala osamljena na rubu
predgrađa.
S druge strane prostranih polja
vidjela se skupina albanskih kuća.
Romi su sa strahom gledali u tom smjeru.

Bila je to mala kuća sa svega tri sobice.
Odjeća i pokućstvo su bili razbacani uokolo.
Krov se srušio na pod kuće.
Vatra je još gorjela iz drvenih greda.

Dok sam se povlačio zbog nesnosnog
vonja gorućeg smeća,
na stazi sam pronašao
jednu zlatnu cipelicu s visokom potpeticom.

Napravio sam fotografiju te cipele,
ali je nisam uzeo.
Znao sam da se ta Pepeljuga
nikada neće vratiti.

SVEUČILIŠNA BOLNICA

Sedamnaestogodišnja djevojka
vrištala je s kapije
da je njen brat odsjekao sebi nogu sjekirom.

Barem je takva bila interpretacija
koju je Hisen uspio razaznati
između jecaja mlade Ciganke.

Logor RAF-a u koji smo došli nije imao liječnika
ali njihov mladi bolničar zgrabio je
pribor za prvu pomoć i zajedno sa radio-vezistom

počeo trčati preko širokog polja
prema jednokatnoj vapnom okrečenoj
poljskoj kući u kojoj su živjeli Cigani.

Dvanaestogodišnji dječak se valjao
po zemlji. Samo je bio
nagazio na zahrđali čavao.

“Moramo ovom bivolu¹
dati injekciju protiv tetanusa”,
rekao je britanski bolničar.

Prenijeli su ga u njihov džip,
ostavljajući za sobom oblak prašine
koji se širio ravnicom nalik na požar u afričkoj nizini.

U sveučilišnoj bolnici u Prištini
jedan medicinar nas je uveo, ali svaki Albanac
koji je došao poslije nas bio je pregledan prije nas.

Nekoliko pacijenata se glasno požalilo
da Ciganima nisu dopuštali pristup
u albanske bolnice ni prije rata, pa zašto bi sada?

Britanski bolničar otišao je po svog vozača i radio vezista.
Vratili su se odjeveni u punoj borbenoj spremi
i zahtijevali da i mali Ciganin dobije pomoć.

Albanski liječnik napokon je pregledao dječaka
stavio je jod na ranu. “Ciganima”,
rekao je, “ne dajemo injekcije.”

¹ Pripadnici britanskih trupa na Kosovu sve Cigane zovu pogrdnim imenima “lukavac” (gypo) ili “bivol” (buffalo).

MOJA OMILJENA KUĆA

Moja omiljena kuća na Kosovu
ima sedam automobilskih vrata
kao prednju ogradu.

Jednokatna bijela kućica od suhog blata
izgleda poput kakve slike u Louvreu
s automobilskim vratima obojenim u

crvenu, narančastu, plavu, smeđu, zelenu,
sivu i žutu boju. Da je Van Gogh naslikao
taj prizor, ova ciganska kuća

vrjedila bi milijune. Ali
u ratom porušenom Kosovu, nitko vam za nju
ne bi ponudio niti stotinu dolara.

Čak ni drugi Ciganin.

SPROVODI

Dvije godine nakon rata
Ciganima muslimanske vjeroispovijesti
više ne dopuštaju da svoje mrtve sahranjuju
na muslimanskim grobljima.

Oni moraju pronaći polje
koje ne samo što izgleda zapušteno
već je i zvanično proglašeno zabranjenim
područjem
jer ga tek treba očistiti
od mina.

Danas na Kosovu
ne sahranjuju se samo
preminuli Cigani
već i ljudi
koji su prisustvovali
njihovim sprovodima.

CIGANSKA ZASTAVA

Kada ugledate 20 auta
koji voze glavnom cestom
i ukrašeni su cvijećem
zataknutim iza brisača vjetrobrana
i ručnicima
obavijenim oko auto-antena,
znate da je to albanska svadba.

Kada ugledate 10 auta
koji voze glavnom cestom
i ukrašeni su cvijećem
zataknutim iza brisača vjetrobrana
i ručnicima
obavijenim oko auto-antena,
znate da je to srpska svadba.

Kada ugledate jedan auto
koji vozi glavnom cestom
i ukrašen je cvijećem
zataknutim iza brisača vjetrobrana
i ručnicima

obavijenim oko auto-antene,
znate da je to ciganska svadba.

Albanci i Srbi
jednako mašu svojim nacionalnim zastavama
izvješanim na dugom štapu
koji viri kroz otvoreni prozor suvozača
u prvom autu.

Jedina zastava koju Romi imaju
krvava je plahta
pola sata nakon što su nevjesta i mladoženja
otišli u krevet.

Ali Romi ne vjeruju
da takvom zastavom treba mahati
na javnom mjestu.

ADOVA OBITELJ

Ado voli zgrabiti svoju ženu,
podignuti je i posjesti sebi u krilo,
zagrliti i poljubiti.

Pet minuta kasnije
on se dere na nju
da mu nešto donese.

Ako se odveć dugo dere i više
na nju, njihov petogodišnji
sin ga udara.

Oni su tipična
muslimanska romska obitelj
koja jednom godišnje odlazi

u katoličku crkvu u Letnici
da bi upalili svijeće i molili se za mir
među sobom.

PLAĆANJE BOGU

Kada je Sadri odbio dopustiti svojoj neudatoj kćeri
da se uda, njegova žena me zamolila da je odvezem
u Kosovo Polje da vidi može li tamošnji
muslimanski svećenik
skinuti crnu magiju s njezinog muža.

Muslimanski svećenik, najbogatiji čovjek u gradu,
kazao je Ajši da će joj pomoći samo
ako nije učinila ništa loše za vrijeme rata.

U njegovoj radnoj sobi, na zidu je
visilo nekoliko raznolikih brojanica
i veliki poster vojnikâ OVK
koji su se šepirili sa strojnicama i ručnim
granatama.

Kada se Ajša zaklela da nije pomagala niti jednom
Srbinu
za vrijeme rata, svećenik joj je dao komadić papira
na kome je bio određeni citat iz Kur'ana.

Kazao joj je da ovaj komadić papira stavi u bokal
s vodom

i svakog dana naredna četiri dana
iz njega daje piti vodu svom mužu.

Onda je svećenik zatražio 300 DEM za svoju uslugu.

Kada se Ajša požalila da je to tri puta veći iznos
od onoga
s kojim njena cijela obitelj živi mjesec dana
svećenik je zatražio da mu vrati komadić papira
i da što prije ode.

Rekao joj je da je umoran od Cigana
koji pokušavaju prevariti Boga.

MOLIM VAS, NE DAJTE IM

Dok sam živio u Španjolskoj
sredovječne supruge
najbogatijih liječnika, zubara i odvjetnika
često su sjedile za stolovima urešenim skupocenom
čipkom
ispred ulaza u najveće robne kuće
i sakupljale donacije
za Međunarodni Crveni križ.

Noseći golemo dijamantsko prstenje,
ogrlice od pravih bisera, Rolex satove,
i teške zlatne narukvice,
one bi obično od najsiromašnijih kupaca
tražile da doniraju novac za Afriku,
Južnu Ameriku, Indiju ili bilo
koji problem tada prikazan na španjolskoj TV.

Kada je Međunarodni odbor
Crvenog križa
prestao sa svojim djelatnostima
u Prištini (vjerujući

kako nema nikoga drugog kome bi mogli
pomoći
nakon spašavanja Albanaca)
molio sam ih za dodatne zalihe
pelena, odjeće i cipela.

Mnogim Ciganima, Goranima, Turcima,
Bošnjacima, i ponekom Srbinu
još uvijek je trebala pomoć.

„Prekasno je da se zatraže
nove zalihe“, direktor
Švicarac mi je rekao prije no što je
otišao na još jedan odmor.

Ova pjesma je napisana
za sve one *El Corte Ingles*
kupce u Španjolskoj.

Molim vas, ne dajte im.

TKO ŽELI RISKIRATI SVOJ LJUBAVNI ŽIVOT

Zaustavio sam
oko 20 policijskih auta UN-a
očajnički tažeći pomoć
za Rome, Turke, Gorane
i Srbe
koje su napadali
Albanci.

Policijci
su mi uvijek govorili
da nisu na dužnosti.

Kada sam ih
nagovarao
da pozovu lokalnu policiju
rekli bi mi
da su izvan svojeg područja ovlasti
i da ne znaju koji broj treba pozvati.

Svaki policajac UN-a kojeg sam zaustavio

bio je sa zgodnim ženskim tumačem.
Ponašali su se
kao da su na ljubavnom sastanku
umjesto na poslu.

S neoporezivom godišnjom plaćom
od 94.000 dolara,
tko želi
riskirati
svoj ljubavni život
na Kosovu?

BELLA VISTA

U Prištini,
dvije ulice dalje
od Edijeveg kafića
(gdje se okuplja albanska mafija)
nalazi se pizzeria Bella Vista
(gdje se okupljaju policajci UN-a).

Okružene s pedeset policijskih auta
koji izgleda da nikada nigdje ne idu,
možete zateći policajce UN-a
kako piju svoju ranojutarnju kavu,
prijepodnevnu kavu u 10,
objeduju, piju poslijepodnevni čaj,
rana večernja pića,
a potom i večeraju
u društvu svojih ženskih tumača.

Jedino nakon što padne mrak
klijentela oba bara sastaje se
da izmijenja informacije
i vreću dolara

koji su potrebni nekim policajcima
za njihove odmore
svakih šest tjedana.

KRADLJIVCI KOKOŠI

Pokušavši namaknuti
milijardu dolara za mirovinski fond
svojih poslenika,
europski uredi Enrona
nedavno su na dražbi prodali
dio svoje imovine:
ležaj za kvarcno sunčanje,
opremu za trim kabinet,
posebno dizajnirane stolice,
boksачku vreću,
i savremenu umjetnost
koju je naslikala supruga predsjednika kompanije.

Na upit
kamo su svi milijuni dolara iz prijašnjeg fonda
netragom nestali,
glasnogovornik kompanije je rekao
da su ga možda pokrale
ciganske izbjeglice
koje su se doselile u London.

„To je danas najveći problem Evrope“,
izjavio je. „To što smo pod najezdom hordi
kradljivaca kokoši.“

NA SITNOM ŠLJUNKU

blizu otrovnih gomila šljake
u svojim cipelama s visokim potpeticama
divne Ciganke
u večernjim haljinama sašivenim od zavjesa
plesale su u krug držeći se za ruke
dok su njihova djeca
glava obrijanih
zbog uši,
stajala i zurila u poznatog pjevača
maštajući, siguran sam,
kako bi i oni jednog dana mogli postati
zvijezda –
dok ih njihovi pijani očevi
pljuskama nisu vratili
u stvarnost.

NATOS

Počasni djedovi
ne bi smijeli imati svoju miljenicu.
Ja je imam – ime joj je Sadeta:

četiri godine stara
ciganska djevojčica u Plemetini
koja ima masnice na šakama poput boksača.

Kada je imala tek jednu godinu,
za vrijeme NATO-ovog bombardiranja Kosova,
slomila je toliko puno stvari

da su je njeni roditelji
prozvali
Natos.

Tri godine kasnije
ona još uvijek razbija stvari
svaki put kad avion proleti iznad njih.

UMORAN SAM

Umoran sam od svog sranja protiv Cigana
na Kosovu.

Umoran sam od Albanaca koji ubacuju ručne
granate
u ciganske domove.

Umoran od policije UN-a koja odbija doći
na poziv

kada su Cigani napadnuti.

Umoran od tipova iz OESS-a koji uvjeravaju
Cigane da se mogu

sigurno vratiti u svoja sela, i pored još jednog
ubojstva.

Umoran od Crvenog križa koji odbija pomoći
Ciganima

da pronađu svoju rodbinu nestalu za vrijeme rata.

Umoran sam od OXFAM-a koji dijeli sapun
i šampon

Albancima, ali ne i Ciganima.

Umoran od UNHCR-a koji odbija priznati status
izbjeglica Ciganima koji su izbjegli s Kosova.

Umoran od KFOR-ovih vojnika koji zatvaraju oči
pred Albancima koji spaljuju ciganske domove.
Umoran od urednika američkih i europskih
novina
koje odbijaju objaviti ove priče.

Umoran sam od svog ovog sranja protiv Cigana
na Kosovu, štoviše nisam čak ni jedan od njih.

Tek svjedok.

//////////////////// **Paul Polansky**

(1942), pisac i pesnik, od šezdesetih godina 20. veka proučava život različitih plemena evropskih Roma. Živeći sa Romima istočne Evrope i Balkana, prikupljao je njihove životne priče i sećanja i izdao desetak knjiga i zbirku pesama posvećenih Romima

Od 1999. godine pomaže Romima na Kosovu da prežive višestruke progone; neko vreme je dobrovoljno živeo u izbegličkom kampu. Tako su nastale zbirke *Not a Refugee* (2000), *Blackbirds of Kosovo* (2002), *To UNHCR, With Love* (2003), *A gdje je moj život?* (2004), *Kosovo Blood* (2004), *Sarah's People* (2005), *Gipsy Taxi* (2007) i druge.

Dobitnik je nagrade za ljudska prava grada Vajmara za 2004. godinu.

Više na sajtu www.paulpolansky.nstemp.com.

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////gost u knjizi
Vojo Šindolić

SIROVO MESO

Sirovo meso vlada svijetom.

Sirovo meso obara cijenu sirovog mesa na
svjetskom tržištu.

Sirovo meso higijenski spakirano u lake plastične
tanjure i prozirne folije.

Sirovo meso hoda ulicama u najlonkama i širi
miris parfema.

Sirovo meso jeftino kupuje sirovo meso –
Tako se sirovo meso osjeća svoj na svome.

Sirovo meso zahtijeva pravedno suđenje
sirovom mesu u Haagu.

Sirovo meso u Hrvatskoj ne prestaje hvaliti
hrvatsku katoličku kulturu.

Sirovo meso u Srbiji ne prestaje veličati srpsko
pravoslavno junaštvo.

Surovo sirovo meso otelo je stotine tona zlata
nedužnom sirovom mesu i poslalo
ga u koncentracijske logore i peći za spaljivanje.

Još gore, surovo sirovo meso predalo je stotine
tona otetog i opljačkanog zlata na

brižno čuvanje bezdušnom sirovom mesu u
Vatikanu.

Bezdušno sirovo meso drži propovijedi govoreći
da je sva nada na drugom
svijetu –

Zato je sirovom mesu na ovom svijetu sve
dozvoljeno jer svaki grijeh sirovog
mesa može se iskupiti novcem koje je stvo-
rilo sirovo meso.

Sirovo meso u hlačama kupuje sirovo meso u
suknjama –

Sirovo meso tako postaje sirovina!

Sirovo meso napisalo je ovu pjesmu o sirovom
mesu posramljeno priznajući
vladavinu boga Sirovog Mesa.

4. kolovoza 1997.

OGRAĐEN PROSTOR

Svaki ograđen prostor
doživljam kao osobnu uvredu,
kao nametnutu granicu.

Jer,
sve što je zatvoreno, omeđeno,
ima svoj početak i kraj,
ne samo u matematičkom smislu
nego i onom duhovnom.

Ali, nekoć davno
ljudi su
i samu smrt
drugačije doživljavali:
gdje bi čovjek umro
tu bi i bio pokopan,
nasred livade, podno litice,
uz rijeku, u šumi –
dijeleći tako prostor i vrijeme
s biljkama i životinjama,
svojim sudruzima na zemlji.

Vremenom,
kako se čovjek
u bijegu od samog sebe
sve više širio
prostorom
ali i svojim umnoženim brojem,
postajao je
sve veći zarobljenik prostora
umjesto da prostor doživljava za
svoju slobodu.

U svojatanju svega što je zatekao na zemlji
čovjek je, naravno,
prvo krenuo od prostora.

Ograđen prostor!
Kakvog li izvornog grijeha!

15. prosinca 2000.

//////////////////////////////////////**Vojo Šindolić**
(Dubrovnik, 1955), pesnik i prevodilac. Studirao je komparativnu književnost u Beogradu i Njapora University u Boulderu, u Koloradu. Bio je jedan od urednika časopisa za rok muziku *Džuboks*, gostujući predavač na University of California u San Francisku i Berkliju. Počasni je član američke Akademije umetnosti i književnosti i član američkog PEN centra (ogranak West Coast). Bavi se likovnom umetnošću i dela mu se nalaze u muzejima i privatnim zbirkama u San Francisku, Los Anđelesu, Njujorku, Amsterdamu, Veneciji, Trstu itd.

//////////////////////////////////////

edicija MALA KUTIJA, treće kolo / knjiga 1

Paul Polansky

A GDJE JE MOJ ŽIVOT? (izbor)

gost u knjizi: **Vojo Šindolić**

Grupa 484

Izdavač: Grupa 484/www.grupa484.org.rs

Za izdavača: Vladimir Petronijević

Izabrala i uredila: Ružica Marjanović

Autori teksta na poleđini:

Aida Čamović, II razred gimnazije

Ilija Radetić, II razred gimnazije

Nikola Stojanović, III razred ekonomska-trgovačke škole

Lektura i korektura: Slavica Miletić

Grafički oblikuje: Škart

Štampa: Standard 2

Beograd, 2012.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije kroz projekat Podrška civilnom društvu koji sprovodi GOPA Consultants. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora i izdavača i ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.42-1

POLANSKY, Paul, 1942-

A gdje je moj život? : (izbor) / Paul Polansky ; [gost u knjizi Vojo Šindolić]. - Beograd : Grupa 484, 2012 (Beograd : Standard 2). - 47 str. ; 14 cm. - (#Edicija #Mala kutija ; #kolo #3 ; #knj. #1)

Tiraž 500. - Paul Polansky: str. 37. - Vojo Šindolić: str. 43.

ISBN 978-86-86001-51-1

COBISS.SR-ID 191602444

> **Paul Polansky: A gdje je moj život?** (izbor)

Ljiljana Dirjan: Privatni svjetovi (izbor)

Alek Popov: Kovači

Neven Ušumović: Slavujev jezik

Fadila Nura Haver: Sedam debelih tetaka

Zašto teba čitati ovu knjigu?

- Jer nam pokazuje da nije sve crno-belo.
- Jer nam otkriva koliko ne znamo o onome o čemu mislimo da sve znamo.
- Zato što nas ove pesme „pljuskama vraćaju u stvarnost“.
- Da bismo saznali još jedan kraj bajke o Pepeljugi.